

ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ МОЛОКА ТА МОЛОКОПРОДУКЦІЇ В УКРАЇНІ

***Гуцул Т.А., к.е.н., доцент,
Національний університет біоресурсів
і природокористування України***

В агропромисловому комплексі України одною з пріоритетних галузей сільськогосподарського виробництва являється молочне скотарство та молокопереробна промисловість. Значимість молока і молочних продуктів в забезпеченні продовольчої безпеки країни вимагає практичних кроків щодо реалізації стратегії формування ринку молочних продуктів з урахуванням світового досвіду.

Нестабільність на продовольчому ринку України, значне зростання цін на продукти харчування і матеріальні ресурси для сільського господарства, нестабільність у виробництві сільськогосподарської продукції свідчать про вплив наслідків економічної кризи. Рівень споживання молока та молокопродукції населенням за останні роки істотно зменшився. Виробництво молока на 1 особу населення скоротилось протягом 1990-2010 рр. на 227 кг, а споживання – на 167 кг і становили у 2010р. відповідно 245 кг та 206 кг (табл.).

Показники виробництва і споживання молока з розрахунку на одну особу значно коливаються в окремих регіонах. У Дніпропетровській, Донецькій, Запорізькій, Одеській, Луганській, Харківській, Херсонській областях та в Автономній Республіці Крим рівень виробництва і споживання молока та молокопродуктів на одну особу населення нижчий від середнього по країні.

Наявні відмінності у рівнях споживання молокопродуктів в регіонах пов'язані з специфікою формування ринку молока та молокопродукції. Таким видам молочної продукції, як масло, тверді сири, сухе та згущене молоко властива добра транспортабельність і тому вони мають широкий ринок збуту. А незбиране молоко, сметана, кефір, вершки та деяка інша продукція, не можуть зберігатись тривалий час. Тому їх ринок збуту тяжіє до зон виробництва і носить локалізований характер.

Потенційними експортерами транспортабельних молочних продуктів на внутрішній, а також зовнішній ринки є підприємства Кіровоградської, Вінницької, Львівської, Хмельницької, Житомирської, Чернігівської, Сумської та Полтавської областей. Це основні сировинні зони молока і молокопродуктів в Україні.

**Виробництво і споживання молока
на одну особу населення в Україні, кг**

Роки	Виробництво		Споживання	
	кг	% до попереднього року	кг	% до попереднього року
1990	472	-	373	-
1995	335	71,0	244	65,4
2000	276	82,4	199	81,6
2005	291	105,4	226	113,6
2006	284	97,6	235	104,0
2007	264	93,0	225	95,7
2008	254	96,2	214	95,1
2009	252	99,2	212	99,1
2010	245	97,2	206	97,2

Визначення попиту та пропозиції на ринку молока та молокопродукції в існуючих умовах має певні складності. Через низьку купівельну спроможність споживачів попит на молочну продукцію обмежений і має тенденцію до скорочення. В основному, попит забезпечується пропозицією молока господарствами населення, експорт незначний і суттєвого впливу не має. В сільськогосподарських підприємствах в останні двадцять років катастрофічно знижувалося поголів'я корів та зменшувалася продуктивність молочної худоби. В 2010 році в аграрних підприємствах надоїли лише 2,2 млн. тонн молока, що майже у 8,5 рази нижче показника 1990 року. Процес зниження виробництва молока в Україні припинився за рахунок господарств населення, у яких обсяг його виробництва за аналогічний період зріс майже у два рази.

Сільськогосподарські товаровиробники неспроможні змінити ситуацію й удосконалити виробництво без залучення інвестицій. Крім того, якість виробленого молока дуже низька, що утруднює виробництво конкурентоспроможної продукції, а внаслідок низької ефективності виробництва суттєво зменшився рівень завантаження потужностей переробних підприємств. Згідно з даним Держкомстату, в Україні в останні роки лише близько 40% від усього виробленого в сільськогосподарських підприємствах молока підлягало промисловій переробці.

Ефективність виробництва молока характеризується тісним зв'язком з ефективністю переробки цього продукту. Молочна

промисловість України налічує більше 400 підприємств й є однією з провідних галузей агропромислового комплексу. Раніше майже в кожному районному центрі країни був молокопереробний завод. Українська молочна промисловість працює у трьох основних напрямках діяльності: виробництво цільномолочної продукції, виробництво сирів та виробництво масла (а також сухого молока й казеїну). Найбільш смним в сировинному вимірі є виробництво сиру і масла, але найважливішим вважається виробництво цільномолочної продукції, оскільки це є продукти першої необхідності в споживчому кошику. Вироблена вітчизняна цільномолочна продукція майже повністю використовується для внутрішніх продажів. Істотна частина сирів, масла й сухого молока йде на експорт.

За останні роки в Україні спостерігається зниження обсягів виробництва практично всіх основних молокопродуктів. У 2010 році жирних сирів було випущено 207 тис. т, що на 70 тис. т менше виробничого показника 2005 року. На 63 тис. т зменшився промисловий випуск цільномолочної продукції, на 40,5 тис. т – масла, на 20 тис. т – кисломолочної продукції. Варто зазначити, що в 2006 році виробництво більшості молокопродуктів знизилося через введення Росією заборони на імпорт української продукції тваринництва.

Імпорт молокопродуктів в Україну незначний. Завозяться в країну окремі види високоякісних сирів та десертно-йогуртної продукції.

ОЦІНКА ПЕРЕВАГ СПОЖИВАЧІВ ЩОДО ВИБОРУ КОВБАСНИХ ВИРОБІВ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ОПИТУВАННЯ

*Дмитрук І.М., студент**

Чернігівський державний технологічний університет

Актуальність вивчення поведінки споживачів на ринку ковбасних виробів обумовлена постійним розвитком цієї сфери, оскільки ковбасні вироби є одним з основних продуктів харчування.

* Науковий керівник – Дудла А.А., к. е. н., доцент